

EAÕK Pärnu ja Saare piiskopkonna LEHT

N° 9 (27)

September 2014

Kirikukalender (valikuliselt). Septembrikuus peab Õigeusu Kirik järgmisi pühasid:

1.09. Indikti ehk kirikuaasta algus. Vaga Siimeon Sambniku (459) mälestus.

*Keiser Konstantinos Suur, saavutanud 1. septembril 312. aastal võidu oma vastase Maksentiuse üle, kinkis kristlastele, keda kolme sajandi jooksul oli jälitatud ja taga kiusatud, täieliku vabaduse tunnistada oma usku. 325. aastal Nikaias toimunud Esimese Üleilmse Kirikukogu isad määrasid selle ajaloolise sündmuse mälestuseks alustada uue aasta arvestamist 1. septembrist kui „kristluse vabaduse“ alguse päevast. See reegel kehtib tänapäeval ainult kirikukalendri suhtes. Õigeusu teoloogia seob kirikuaasta alguse Kõigepühama Neitsi Maria sündimise pühaga (8. september). Tema auline ilmumine maailma pani alguse Jumala lihakssaamisele ning inimsoo Päästja maailma tulemisele.

2.09. Kiievi-Petseri vagade Antoni (1073) ja Feodossi (1074) mälestus.

5.09. Püha prohveti Sakaria ja õiglase Elisabeti, Issanda Eelkäija ja Ristija Johannese vanemate mälestus.

6.09. Peaingel Miikaeli Hones (Kolossas) asetleidnud imeteo mälestus (IV saj).

*4. sajandil oli Hones, mis asub Früügias, peaingel Miikaelile, kõikide ilmihuta vägede ülemale, pühitsetud kirik. Selles teenis auline kristlane nimega Arhipp. Sealmail elanud paganad mõtlesid selle kiriku hävitada ja ühendasid ühte voolusängi kaks mägijõge ning suunasid selle kiriku peale. Arhippi palveil ilmus peaingel Miikael ning lõi oma sauaga mäe sisse lõhe. Sinna suundusidki tema käsul jõe vood, jättes kiriku puutumata.

7.09. Kolmeteistkümnnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Märter Soosonti (304) mälestus.

8.09. Meie Kõigepuhtama Valitseja Jumalasünnitaja ja Ikkaneitsi Maria sündimine.

* See püha on tulevase Pääsemise ettekuulutaja. Jeesuse tulevane Ema sündis Naatsareti linnas Galileamaal õiglaste Joakimi ja Anna peres. Tema vanemad olid juba kõrges eas ning lastetud, kuid nad ei olnud kaotanud lootust ning palusid palavalt Jumalat, et Ta kingiks neile lapse. Nad töötasid pühendada lapsukese Issanda teenimisele. Jumal ilmutas oma mõõtnatut armu – peaingel Gaabriel kuulutas Joakimile ja Annale rõõmusõnumi, et neile sünnib tütar Maria, kelle kaudu kogu inimsoole kingitakse pääsemine. Sellel helgel pühal ülistame Seda, Kes sai meile teednäitavaks täheks, valguseks, mis kaotas vanaseadusliku patupimeduse, Kelle läbi tuli hukkaminevasse maailma Kristus-Päästja. Tormilisel elumerel on kõige püham Jumalasünnitaja puhtuse, alandlikkuse ning tasaduse eeskuju. Ta juhatab meile teed neitsilikkusele, headusele, usule ja armastusele.

11.09. Vaga Athose Siluanose (1938) mälestus.

14.09. Neljateistkümnnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Issanda Kalli ja Elavakstegeva Risti ülendamine; püha Johannes Kuldsuu, Konstantinoopoli peapiiskopi (407) mälestus.

*4. sajandil sai kristlik usk Rooma keisririigis ametlikuks religiooniks, kristlaste tagakiusamised lõppesid. Tänu sellele sai võimalikuks suure pühaduse – Issanda Risti leidmine. Püha kuninga Konstantinos Suure ema püha kuninganna Helena läks Jeruusalemma eesmärgiga Rist üles leida. Pärast Issanda ristilöömist oli Tema Rist koos kahe Temaga kannatanud rõõvli ristidega mulda kaevatud, sest ristisurma peeti suureks häbistamiseks. Pärast pikki otsinguid õnnestus püha Helenal teada saada ristide asukoht. Sealt leiti kolm risti, mis väliselt üksteisest ei erinevad. Issanda tõelise Risti sai kindlaks teha sellepärast, et suurest pühadusest hakkasid kohe toimuma imeteod. Mitte väga kaugel leiukohast möödus matuserong. Kui hakati riste kordamööda surnukehale peale panema, siis Issanda Risti asetamise järel ärkas surnu üles. Kuna rahvast oli palju kogunenud, ei saanud kõik Risti näha. Siis Jeruusalemma patriarh Makarios ja teised vaimulikud tõstsid Risti kõrgele kõigile nähtavaks ja inimesed kummardasid seda väga meelega. See sündmus toimus aastal 326 pKr.

16.09. Suurmärter Eufemia kõigistkiidetu (304) mälestus; märter Melitina (138-161) mälestus.

17.09. Märtrite Veera, Nadežda ja Ljubovi ning nende ema Sofia (137) mälestus.

21.09. Viieteistkümnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Püha Dimitri, Rostovi metropoliidi mälestus (säilmete leidmine 1752).

Sinodaalne liturgia Kihnus püha Nikolai Imetegija kirikus, kus koos kolme EAÕK piiskopiga teenib kõrgestipühitsetud Kleopase, Rootsi ja kogu Skandinaavia metropoliit.

23.09. Ausa ja kuulsa Prohveti, Eelkäija ja Issanda Ristija Johannese eostamine.

24.09. Püha apostlisarnase esimärtri Tekla (I saj) mälestus; vaga Nikandri, kõrbeelaniku, Pihkva imetegija (1581) mälestus.

25.09. Vaga Sergei, Radoneži iguumeni ja imetegija (1392) mälestus.

26.09. Apostli ja evangelisti Johannes Jumalasõnaõpetaja (II saj algus) mälestus.

*Püha apostel ja evangelist Johannes Jumalasõnaõpetaja, keda Issand eriliselt armastas, hoolitses pärast oma jumaliku Õpetaja taevasseminemist Kõigepühama Jumalasünnitaja eest ning teenis teda kui poeg oma ema, Jeruusalemmast lahkumata. Pärast Kõigepühama Jumalasünnitaja uinumist kuulutas Johannes pikki aastaid kristlikku usku, kannatas tagakiusamisi ning saadeti pagulusse Patmose saarele, kus ta kirjutas püha evangeeliumi. Tema sulest on ilmunud ka prohvetlik raamat Apokalüpsis ehk Ilmutuseraamat, mis kuulutas ette Kiriku tulevase aegu ning maailma lõppu. Püha Johannes elas kogu oma elu neitsipõlves ning uinus, olles 120 aastat vana. Oma puhtuse, lapseliku usu ning palava armastusega Issanda vastu on ta väärinud kõrgema läbinägelikkuse Jumalalt ning Tema ülima tarkuse saladuste sügavuse mõistmise. Selle kõige eest sai ta kõrge nimetuse – Jumalasõnaõpetaja ehk Teoloog.

28.09. Kuueleistkümnes pühapäev pärast Kolmainupüha. Vaga Haritoni (350), usutunnistaja mälestus.

30.09. Püha piiskopmärter Grigori, Suure Armeenia valgustaja (335) mälestus; püha Miikaeli, Kiievi esimese metropoliidi (992) mälestus.

*Metropoliit Miikael oli pärit Süüriast. Ta saabus Kiievisse koos vürst Vladimiriga Konstantinoopolist, kus viimane käis oma saatkonnaga, et vastu võtta püha ristimine ning sõlmida kiriklik abielu Bütsantsi kuninga tütre Annaga. Vürst Vladimiri ning tema vürstkonna juuresolekul toimetas metropoliit Miikael oma vaimulikkonna kaasabil kiievlaste ristimise Dnepri jõe vetes. See unustamatu ning kordumatu sündmus Kiievi Venemaa ajaloos toimus 988. aasta suvel. Ülemkarjasena oli Miikael tulihingeline kristluse levitaja. Läbides Kiievi vürstiriigi laialdasi maa-alasid, lükkas ta ümber paganlikke iidoleid, külvas Kristuse usu seemneid, ehitas kirikuid, pühitses preestreid. Püha metropoliit Miikael lahkus elust Kiievis 992. aastal. Tema säilmed puhkavad Kiievi suure Lavra peakirikus.

* * *

Pühad isad, saates korda heategusid ja proovides järelekatsumise teel nende vaimulikkude mõju, saavutasid kõrgeima tarkuse, mille raiusid oma raamatutesse, õpetuseks järeltulevatele põlvkondadele. Selline oli nende teekond pääsemisele. Meie aga, lugedes ja isegi hoolega uurides nende teoseid, ikkagi ei jõua heategudeni. Meil, kes elame mugavat ja hästikorrastatud elu, on ränk pühade eeskujul loobuda mistahes hüvedest. Olles harjunud ise korraldama oma elu, on meil raske usaldada ennast Jumala ettehoole alla, nii nagu seda tegid oma tahtest loobunud pühad raamatute autorid. Istudes mugavalt pehmetes tugitoolides, lugedes vaga meele ning hardusega Jumala-kandjate isade õpetusi, me üksnes käime kaarega ümber Tõde, mõistmata oma elu **tegevusetu vaimsuse** põhjusti.

Ent ometi, Jumala sõna, mis sisaldub isade vaimuküllastes raamatutes, on tugevam kui pehme tugitool, ning ükskord tõuseb lugeja sellest otsustavalt üles ja viib teadmised ellu. Olgu siis meie loetud õpetuste arv võrdne sooritatud heategude arvuga. Selleks kinnitagu meid Issand!

Pühade isade õpetustest

Abba (vanake) Amun Raifi kloostrist pöördus abba Siso'i poole: „Kui ma loen Pühakirja, siis veenab mõte mind otsima kaunist sõna, et ma võiksin inimeste ees kõneledes neile midagi öelda.“ „Pole vajadust sellepärast muretseda,“ vastas talle vanake, „vaid saavuta parem puhta mõistuse abil enda jaoks see, millest soovid mõelda ning inimestele kõneleda (st heateod/voorused).“

Isad rääkisid: „Kui sulle tuleb peale kiusatus sinu elupaigas, siis kiusatuse tõttu ära jätta seda kohta, kus asetsed. Vastasel juhul, kuhu iganes lähed, näed enda ees seda, mille eest põgenes. Kannata, kuni kiusatus üle läheb, et sinu lahkumine ei oleks ahvatluseks teistele ning põhjuseta eraldumine rahu ajal ei tekitaks mingisugust kurbust nendele, kes elavad sinuga samas kohas.“

Abba Diadohhos ütles: „Hea on mõistlik vaikimine. Ta pole midagi muud kui targimate mõtete ema.“

Abba Dulos ütles: „Ei ole midagi võrreldavat vaikimise ning paastuga. Sest need annavad sisemistele pilkudele nägemise teravust.“

+ Aleksander, Pärnu ja Saare piiskop

Kavandatud jumalateenistused kirikutes:

Pärnumaal :

Ülempreester Ardalioni (Keskküla) juhendamisel:

Pärnu Issandamuutmise katedraalkirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 18.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia. **Samuti:**

8.09. – Jumalasünnitaja sündimise püha.

7.09. kl 18.00 – koguõine teenistus; 8.09. kl 10.00 – liturgia

14.09 – Kalli ja Elavakstegeva Risti ülendamise püha

Häädemeeste Issandamuutmise kirik:

1.09. kl 15.00 – Uue kiriku- ja kooliaasta alguse õnnistamine

13.09. kl 10.00 – liturgia. **Ristiülendamise püha**

Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kirik:

6.09. kl 11.00 – liturgia

Treimani ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kirik:

20.09. kl 11.00 – liturgia

Preester Enose (Heinsoo) juhendamisel:

Sindi Jumalailumise kirik:

14.09. kl 10.00 – liturgia

28.09. kl 10.00 – liturgia

Preester Kristoforose (Parts) juhendamisel:

Jõõpre suurmärter Georgiose kirik:

7.09. kl 14.00 – **Jumalasünnitaja sündimise püha**

21.09. kl 10.00 – liturgia

Preester Agatoni (Paalberg) juhendamisel:

Pootsi-Kõpu püha Kolmainu kirik:

20.09. kl 10.00 – liturgia

Paadremaa püha Kolmainu kirik:

6.09. kl 10.00 – liturgia

Ülempreester Viktori (Ivask) juhendamisel:

Kihnu saarel püha Nikolai Imetegija kirik:

21.09. kl 10.00 – Sinodaalne liturgia

Saaremaal:

teenivad...

Kuressaare püha Nikolai Imetegija kirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 17.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia.

Samuti:

Teenib munkpreester Justinus (Kiviloo):

6.09. – 7.09: Jumalasünnitaja sündimise püha. koguõine, liturgia

13.09. – 14.09: Kalli ja Elavakstegeva Risti ülendamise püha. koguõine, liturgia

27.09. – 28.09: koguõine, liturgia

Teenib preester Abraham (Tölpt):

20.09. – 21.09: koguõine, liturgia

Preester Toivo (Treima) juhendamisel:

Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kogudus:

7.09. kl 10.00 – liturgia. **Jumalasünnitaja sündimise püha**

14.09. kl 10.00 – liturgia Stockholmi püha Nikolai kirikus Rootsis

Piila peaingel Miikaeli kirik:

20.09. kl 10.00 – liturgia

Laimjala Püha Vassilios Suure kirik:

21.09. kl 10.00 – liturgia

Reomäe apostel Andrease kirik:

6.09. kl 10.00 – liturgia

Mustjala prohvet Eelija kirik:

27.09. kl 10.00 – liturgia

Leisi püha apostlisarnase Olga kirik:

28.09. kl 10.00 – liturgia

Püha Eelkäija Skiitas Reomäel toimuvad igapäevased kloostriteenistused. **Liturgia** toimub:

6.09. kl 10.00 – Peaingel Miikaeli imeteo mälestus

14.09. kl 9.30 – **Kalli ja Elavakstegeva Risti ülendamise püha**

20.09. kl 7.30 – suurmärter Eustratius ja tema kaaskannatajad

27.09. kl 9.30 – märter Kallistratus ja tema kaaskannatajad

*

Tähelepanu! EAÕK Püha Sinodi korraldusega 26. juunist 2011, mis põhineb EAÕK sama aasta Täiskogu otsusel, on alates 2012. aastast EAÕK kirikukalender viidud kooskõlla suurema osa maailma Õigeusu kirikute liturgilise kalendriga. See tähendab, et Ülestõusmispühade aeg (Suur Paast, Ülestõusmispühad, Viiekümnapäeva periood ja Kolmainu püha) peetakse Juliuse kalendri, nn vana kalendri järgi. Ülejäänud jumalateenistuste aastaringi (sh Kristuse Sündimist, Issandamuutmist, Jumalaema Uinumist jne) tähistatakse Gregoriuse, nn uue kalendri järgi.

ÕIGEUSU KATEHHEES

(lühendatult)

Järgneb, algus lehes nr 2

462. Kahevõitlusi, mis leiavad aset isiklike riidude (vaidluste, tülide) lahendamiseks, tuleb mõista alljärgnevalt. Kuna isiklike riidude lahendamine on kohtu tegevusvaldkond, siis selle asemel, et järgida õiglast asjaajamist, asub kahevõitluses osaleja omavoliliselt niisugusele teole, milles seisab ees tema ja vastase ilmne surm, siis leiab kahevõitluses aset kolm hirmsat kuritegu: riigivõimudevastane (seadusliku kohtumõistmise vastane) mäss, tapmine ning enesetapp.

463. *Enesetapp* on kõikidest tapmistest kõige rängem seadusevastane kuritegu. Sest kui teise, meiesarnase inimese tapmine, on iseenesest ebaloomulik tegu, siis seda enam ebaloomulik on tappa iseennast. Elu ei kuulu meile kui omand, vaid Jumalale, Kes selle on meile andnud.

464. Kaasaegses maailmas on laialt levinud selline tapmise viis, mida teadmatuse pärast ei võeta vastu kui sellist. See on *abort* ehk raseduse kunstlik katkestamine. Püha Kirik mõistab abordid hukka kui uue elu teadliku hävitamise, see tähendab nagu tapmise.

465. Peale kehalise tapmise on olemas ka *vaimne tapmine*. Vaimse tapmise üks liikidest on *ahvatlemine*, see tähendab, kui keegi pöörab ligimese uskmatusse või kisub kaasa seadusevastastesse tegudesse ning seab sellega tema hinge vaimse surma ohtu. Kristus-Päästja ütleb: „Aga kes pahandab ühe neist pisukesist, kes Minusse usuvad, sellel oleks parem, et vesikivi tema kaela poodaks ja ta uputataks mere sügavusse“ (Mt 18:6).

466. Veel on olemas tapmise peened viisid. Selle patu hulka mingil määral kuuluvad kõik teod ja sõnad, mis on pööratud armastuse vastu ning rikuvad ebaõiglaselt ligimese rahu ja ohutust, ning kõige krooniks sisemine *viha* tema vastu, isegi kui see ei ole ilmsiks tulnud. „Igaüks, kes vihkab oma venda, on inimesetapja“ (1Jh 3:15).

467. Kui *keelatakse* tekitada kahju ligimese elule, siis sellega *kästakse* hoida ligimese elu ning heaolu. Seoses sellega peame tegema järgmist: 1) aitama vaeseid; 2) hooldama haigeid; 3) lohutama kurbi; 4) kergendama õnnetute olukorda; 5) käituma kõikidega tasaselt, armastusega ning eeskuju andvalt; 6) leidma lepitust vihastunudega; 7) **andestama solvangud ja tegema head vaenlastele**.

Seitsmendast käsust

468. Seitsmes käsk keelab *liiderdamise*.

469. Liiderdamise all mõistetakse järgmisi patte. Apostel Paulus soovitab kristlastel nendest jätkustest isegi mitte rääkida: „Aga hoorus ja kõik roppus või ahnus olgu nimetamata teie seas, nõnda nagu sünnis on pühadele“ (Ef 5:3). Ainult möödapääsmatuses ning nendest pattudest hoidumiseks peab nimetama mõned nendest: 1) *sohielu* ehk korratu lihalik armastus inimeste vahel, kes pole abielus; 2) *truudusemurdmine*, see tähendab, kui abielus olevad inimesed seadusevastaselt pööravad armastuse kõrvalistele inimestele; 3) *verepilastus*, see on, kui abieluliitu astuvad lähedased sugulased.

470. Kristus-Päästja õpetab liiderdamise üle mõistma kohut niimoodi: „Igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on juba abielu rikkunud temaga oma südames“ (Mt 5:28).

471. Et mitte sattuda sellesse peenesse, *sisemisse truudusemurdmisesse*, peab vältima kõike, mis võib äratada südames ebapuhtaid tundeid, näiteks himuraid laule, tantse, roppe sõnu, häbituid mängu, etendusi ja nalju, raamatute lugemist, millest kirjeldatakse häbitut armastust, joomarlust. Peab evangeeliumi järgi püüdlema mitte vaadata seda, mis ahvatleb: „Kui su parem silm sind pahandab, siis kisu ta välja ja heida enesest ära, sest sulle on parem, et üks sinu liikmeist hukub, kui et kogu su ihu heidetakse põrgusse“ (Mt 5:29).

472. *Kiskuda välja pahandav silm* tähendab, et selle peab kiskuma välja mitte käega, vaid tahtega. Kes on kindlalt otsustanud isegi mitte vaadata seda, mis ahvatleb, see on juba endalt pahandava silma välja kiskunud.

473. Kui keelatakse liiderdamise patt, siis sellega kirjutatakse ette järgmised voorused: abielu *armastus ning truudus*, aga nendele, kes suudavad – täiuslik *puhtus ning neitsikkus*.

474. Pühakiri räägib mehe ja naise *kohustustest* järgmist: „Mehed, armastage oma naisi, nõnda nagu ka Kristus on armastanud kogudust ja on andnud iseenese tema eest“ (Ef 5:25). „Naised, olge allaheitlikud oma meestele, otsegu Issandale! Sest mees on naise pea, nõnda nagu ka Kristus on koguduse pea, Tema on ihu õnnistegija“ (Ef 5:22, 23).

475. Selleks et vältida sohielu ning elada neitsilikult, käsib Pühakiri meie ihud hoida puhtuses, sest „teie ihud on Kristuse liikmed..., ihu on teie sees oleva Püha Vaimu tempel; ... aga kes hoorab, teeb pattu omaenese ihu vastu“ (vt 1Kor 6:15, 19, 18), see tähendab raiskab selle, nakatab haigustega ja kahjustab isegi hingelisi omadusi, näiteks kujutlusvõimet ja mälu.

Kaheksandast käsust

476. Kaheksas käsk keelab *varastamise* üleüldiselt ehk selle, mis kuulub teistele, mistahes viisil ebaseaduslik omandamise.

477. On erilised patud, mida see käsk keelab. Nendest peamised on 1) *röövimine* ehk võõra asja avalikult vägivaldselt äravõtmine; 2) *varastamine* ehk võõra asja salajane röövimine; 3) *petmine* ehk millegi võõra kavalusega omandamine, näiteks kui õige raha asemel makstakse valerahaga, pakutakse rikutud kaupa hea asemel, vale kaalumise või mõõtmise tõttu antakse vähem kui peab, varjatakse oma varandust, et mitte maksta makse või mitte täita pärandusega seotud kohustusi või tingimusi; kui varjatakse vargust ning selle kaudu jäetakse rahuldamata see, kellelt varastati; 4) *pühaduse teotamine* ehk selle omandamine, mis on pühendatud Jumalale või kuulub Kirikule; 5) *vaimne pühaduse teotamine*, see on, kui ühed annavad edasi, aga teised võtavad vastu vaimulikke ameteid mitte väärikuse tõttu, vaid omakasupüüdlikult; 6) *alkäemaksu võtmine*, siis kui võetakse alluvatelt või kohtualustelt maksud ning omakasupüüdlikel eesmärgil tõstetakse ausse vääritud, mõistetakse õigeks süüdlasi, ahistatakse süütuid; 7) *ilmaleivasöömine* (teiste arvel elamine), see tähendab, kui saadakse tasu ameti või töö täitmise eest, kuid tegelikult tööd ei tehta ning sel moel varastatakse nii palk kui kasu, mis jäi ühiskonnale andmata tööülesannete täitmatajätmise pärast; samuti kui need, kellel on jõudu teenida leiba oma tööga, kuid selle asemel elavad almusest; 8) *liigkasuvõtmine*, see on, kui mingisuguste õiguste näol, kuid tegelikult õigluse ning inimesearmastuse rikkumisega pööratakse omakasuks võõras omand või võõras töö või isegi ligimeste hädasolemine, näiteks kui võlaandjad koormavad võlgnikke liigkasu võtmisega, või kui omanikud kurnavad nendest sõltuvaid inimesi maksude ja tööga või kui nälja ajal müüakse vilja liiga suure hinnaga.

478. Nimetatud pattude keelamisega kirjutatakse ette järgmised voorused: 1) *omakasupüüdmatus*; 2) *ustavus*; 3) *õiglane kohtumõistmine*; 4) *armulikkus* vaeste suhtes.

(jätkub järgmises numbris...)

Pantokratori fond

Piiskopkonna arendamiseks ja vaimulike toetamiseks on avatud pangakonto (uuendatud)

SEB EE961010220202116229. Konto omanik: **Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik**.

Konto nimetus: **Pantokraator**. Selgitus: **Annetus**.